05.11.2015 г. / 09:03:54

Вяра

Четвърта неделя преди Великия пост - Неделя на Митаря и Фарисея

В НЕДЕЛЯ НА МИТАРЯ И ФАРИСЕЯ, ЗА ГОРДОСТА

Неделя на митаря и фарисея. Фрагмент от стара сръбска стенопис

Н*е съдете, за да не бъдете съдени*! (Мат. 7:1), казва Христос в Евангелието.

Благослови, отче!

След като бил кръстен от Иоан и отишъл в Назарет, Иисус Христос седял там, до като Ирод обезглавил Иоан и след, като го посекли, Христос илязъл от Галилея и като повикал със себе си апостолите Петър, Андрей, Иаков, Иоан и другите, ходел из цялата галилейска земя да поучава, да проповядва Евангелието и да изобличава всяка човешка неправда и всяка гордост, както ще чуете сега от Евангелието.

Евангелие от Лука, зачало 59

Рече Господ тази притча: Двама човека влязоха в храма да се

помолят: единият фарисеин, а другият митар. Фарисеинът, като застана, молеше се в себе си тъй: Боже, благодаря Ти, че не съм като другите човеци, грабители, неправедници, прелюбодейци, или като тоя митар: постя два пъти в седмица, давам десятък от всичко, що придобивам. А митарят, като стоеше надалеч, не смееше дори да подигне очи към небето, но удряше се в гърди и казваше: Боже, бъди милостив към мене грешника! Казвам ви, че тоя (митар) отиде у дома си оправдан повече, отколкото оня (фарисея), понеже всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унизен, а който се смирява, ще бъде въздигнат. (Лук. 18:10-14)

ТЪЛКУВАНИЕ И ПОУЧЕНИЕ

Благочестиви Християни! Няма по-гнусен и омразен грях пред Бога от гордоста и осъждането, както ясно ни доказва днешното евангелие. Защото, като ходел из Галилея и видял омразната гордост на някои хора, които се мислели за чисти и праведни, Иисус Христос, за да изцели горделивата им мисъл, казал пред тях днешната притча, която ни дава пример да се подготвим за наближаващия пост и да размислим от кои грехове сме повредени, та да ги отсечем от нас, за да не може дяволът да ни навреди през поста, защото дяволът винаги се мъчи да вкара човека в различни грехове. И гледа, към който грях има склонност човек, на там да го тегли. Ако човек е раздразнителен, гледа да го вкарва в кавга, завист и убийство, ако е немилостив, гледа да го вкара в скъперничество, сребролюбие и така нататък. А щом види някого да постъпва в съответствие с Божиите заповеди и да живее добродетелно, тогава се мъчи да го направи горделив и хулител, което е най-омразно пред Бога. Защото един човек, колкото и да е грешен, като се смири пред Бога и се покае от все сърце, получава опрощение, а когато се гордее и хули другите хора, дори да е изпълнил целия закон, трудът му е напразен.

За това и Христос с днешната притча поучава праведниците да не се мислят за толкова чисти, че да хулят другите, да не се надяват толкова на своите добродетели, колкото на Бога, и когато се молят на Бога, да не се молят с гордост и самохвалство, а със сълзи и смирение. Защото гордоста изпъди Деница, най-светлия ангел, от небето, изгони Адам от рая, потопи фараона в морето, погуби Голиат, разруши много градове, села и царства, с една дума, гордоста сваля човека до ада, а смирението го въздига до небето, за което и Соломон казва: „Господ на смирени дава благодат“ (Притч. 3:34), както ясно виждате днес от евангелската притча, която в лицето на фарисея ни представя горделивите праведници, които се мислят за нещо, а в лицето на митаря представя смирените грешници, които се каят за греховете си.

От тук ясно виждаме как горделивите човеци, които се хвалят като фарисея и укоряват другите, изгубват и добродетелите си, и душите си, а смирените, които се каят истински и плачат, като митаря за греховете си, и греховете си очистват, и опрощение получават. О, колко сме глупави ние, хората! Защото, щом сторим нещо добро, не мислим, че то е от Божията помощ, а казваме, че е от нашата сила, за да се хвалим и да укоряваме другите, като днешния безумен фарисей, който като укорил митаря и другите хора, като грабители и зли, се похвалил, че пости по два дни седмично и раздава десятък (от приходите си) на сиромасите. Защото някои евреи и най-вече фарисеи имали обичай да постят всеки понеделник и четвъртък, за да се опазят от блудство, което се ражда от преяждане и пиянство. Освен това те давали милостиня на сиромасите, раздавали от своите плодове, опрощавали дългове, освобождавали роби и давали на заем без лихва. Ето най-изряден пример за нас и християнската наука, която ни учи да се въздържаме и всеки да раздава колкото е възможно на бедните сиромаси, за да получи Небесното

царство. Защото Сам Христос казва: „ако вашата праведност не надмине праведността на книжниците и фарисеите, няма да влезете в царството небесно“ (Мат. 5:20). Но кога нашата праведност ще надмине фарисейската? Мисля, че само тогава, когато се смирим и когато започнем да казваме, като митаря: „Боже, бъди милостив към нас, грешните“, когато започнем да гледаме само нашите грехове, без да осъждаме другите човеци. Защото Бог е милостив, прощава на смирените и ги прославя, а горделивите поваля и посрамва.

За това всички сме длъжни да се пазим от гордоста и осъждането, да не любопитстваме за хорските грехове и дори и с очите си да видим някого, че греши, пак не трябва да го осъждаме. Защото нямаме нито полза, нито вреда от неговия грях. Който е съгрешил, той ще дава отговор пред Бога, Бог ще ни пита не за чуждите грехове, а за нашите. И щом е така, то не бива да съдим хората, а трябва да гледаме дали в някое отношение не сме по-грешни от тях. Който днес е съгрешил, утре може да се покае и очисти, а който днес е праведен, утре може да съгреши. За това всеки трябва да плаче за греховете си и да не осъжда другите.

Когато ние сме добри, хорските грехове не ни вредят с нищо. Праведният Лот живял в град Содом сред толкова много беззаконни грешници и всекидневно гледал с очите си, как те вършели толкова гнусни грехове, но въпреки това не съгрешил, нито пък укорил някого, за което Бог го избавил от страшния огън, а беззаконните содомци изгорил, защото Бог е справедлив и заплаща всеки му според делата му, както Сам Христос е казал: „С каквато мярка мерите, с такава ще ви се отмери“ (Мат. 7:2, Марк. 4:24, Лук. 6:38). Защото трябва да отхвърлим гордоста и осъждането и да обикнем смирението, с което митарят се оправдава пред Бога, то спасява човека и го прославя, просвещава ума, изцерява греховете и издига душата на небето, а гордостта и превъзнасянето свалят душата

до ада.

Но защо човек да се превъзнася толкова до небето и да се мисли за горен и за нещо, и да осъжда другите хора? Какво е човекът? Не е ли като трева, която скоро изсъхва, не е ли като цвят, който скоро прецъфтява, не е ли като дим, като сън, като утринна роса, която скоро се изпарява, не е ли, като бърз поток, който тече и не се връща? Не е ли пръст, смрад, гной? Наистина е такъв. И щом, като човек е такъв, то нека горделивите и лукавите да помислят, какво сърце имат, пълно с лошотии и грехове, и колко са далеч от християнството, и са потънали в бездната на греховете, и като осъзнаят своята гибел, да не се гордеят, и да не осъждат, а да се каят и да казват, като днешния митар: „Боже, бъди милостив и към мене, грешника“, и тогава лесно ще могат да получат прошка, както митаря. Защото Бог е милостив и справедлив, за това смирява горделивите, а смирените прославя и на земята и на небето, за слава Божия и за чест на християнството сега и винаги, и във вечни векове, Амин.

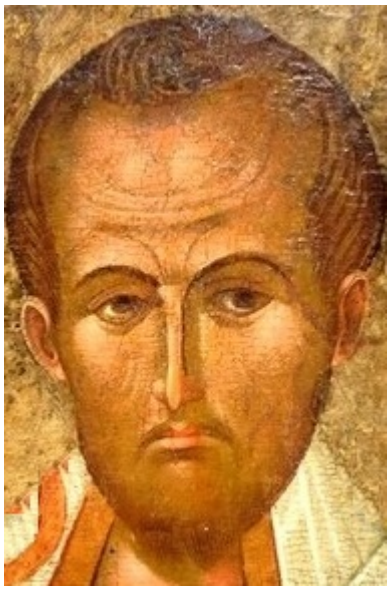

"Поради самохвалство фарисеят станал по-лош от митаря. Ако искаш да проявиш голяма добродетел, не високомъдърствувай, и тогава ще проявиш още по-голяма; не мисли, че като си направил нещо, всичко вече си извършил. Ако ние ставаме праведни тогава, когато, като сме грешници, считаме себе си за това, каквото сме в действителност, както това станало и с митаря, колко повече пък тогава, когато, като сме праведни, считаме себе си за грешници? Ако смиреномъдрието прави грешниците праведни, макар то и да не е било смиреномъдрие, а искрено съзнание, и ако

искреното съзнание има такава сила у грешниците, помисли тогава, какво би направило смиреномъдрието от праведниците? И тъй, не погубвай своя труд, не прави, щото твоята пот да се пролива напразно, щото ти, като преминеш хиляди поприща, да се лишиш от всяка награда. Господ много по-добре знае твоите заслуги. Ако ти дадеш чаша хладна вода, Той и това няма да презре. Ако ти пожертваш един овол, ако само въздъхнеш, Той всичко ще приеме с велика благосклонност, всичко ще Си припомни и ще определи за него велики награди. Защо ти разглеждаш своите добродетели и постоянно ни ги показваш? Нима ти не знаеш, че, ако хвалиш самия себе си, няма да бъдеш вече похвален от Бога? Също така, ако ти унижаваш самия себе си, Той непрестанно ще те прославя пред всички. Той не желае да намали наградата за твоите трудове. Какво казвам аз: да намали? Той всичко върши и устройва така, щото и за малкото да те награди, и търси всякакви средства, за да те избави от геената...

с поста се възгордял фарисеят, когато казвал: „постя два пъти в седмицата“, давам десетък от имоти си. (Лук. 18:11). И в самата молитва той търсил суетна слава, като я издигал на показ. Когато вече нямало никого другиго, той пожелал да се изкаже пред митаря – „Не съм като другите човеци“, казва той... „или като този митар“ (Лук. 18:12). Виж сега как Спасителят започва Своето слово. Той като че ли иска да говори за някакъв звяр, твърде хитър и страшен, който може да сграбчи внезапно не съвсем предпазливия. „Гледайте, внушава Той, да не проявявате своята праведност пред човеците.“ Така говори и ап. Павел на филипийците: „Пазете се от псетата.“ (Филип. 3:2). Този звяр се приближава тайно и всичко добро, което се намира вътре в нас, разпилява тихо и неусетно изнася."

Трета и деветнадесета тълкувателни беседи на

свети Иоан Златоуст върху Евангелие от Матей. 4.

Лк.18:9**. Сказал также к некоторым, которые уверены были о себе, что они праведны, и уничижали других, следующую притчу:**

Лк.18:10**. два человека вошли в храм помолиться: один фарисей, а другой мытарь.**

Господь не перестает истреблять страсть высокомерия сильнейшими доводами. Поскольку она более всех страстей смущает умы людей, постольку Господь и учит о ней часто и много. Так и теперь Он врачует худший вид ее. Ибо много отраслей самолюбия. От него рождаются: самомнение, хвастовство, тщеславие и пагубнейшее всех высокомерие. Высокомерие есть отвержение Бога. Ибо когда кто совершенства приписывает не Богу, а себе, тот что иное делает, как не отрицает Бога и восстает против Него? Сию-то богопротивную страсть, против которой Господь вооружается, как неприятель против неприятеля, Господь обещает уврачевать настоящей притчей. Ибо Он говорит ее к тем, кои уверены были о себе и не приписывали всего Богу, а поэтому и других уничижали, и показывает, что праведность, хотя бы она заслуживала удивления в прочих отношениях и приближала человека к Самому Богу, но если допустит до себя высокомерие, низвергает человека на самую низшую степень и уподобляет его бесу, иногда принимающему на себя вид равного Богу.

Лк.18:11**. Фарисей, став, молился сам в себе так: Боже! благодарю Тебя, что я не таков, как прочие люди, грабители, обидчики, прелюбодеи, или как этот мытарь:**

Лк.18:12**. пощусь два раза в неделю, даю десятую часть из всего, чтó приобретаю.**

Начальные слова фарисея похожи на слова человека признательного; ибо он говорит: благодарю Тебя, Боже! Но последующая его речь исполнена решительного безумия. Ибо он не сказал: благодарю Тебя, что Ты удалил меня от неправды, от грабительства, но как? – что я не таков «есть». Совершенство приписал себе и собственной своей силе. А осуждать других, как это свойственно человеку, знающему, что все, что ни есть, он имеет от Бога? Ибо если бы он был уверен, что он по благодати имеет чужие блага, то без сомнения не стал бы уничижать других, представляя себе в уме, что и он, по отношению к собственной его силе, равно наг, а по милости облечен даром. Поэтому фарисей, как приписывающий совершенные дела собственной силе, высокомерен, а отсюда дошел и до осуждения других. Господь обозначает высокомерие и отсутствие смиренномудрия в фарисее и словом: «став». Ибо у смиренномудрого и вид смиренномудрый, а фарисей и во внешнем поведении обнаруживал тщеславие. Правда, и о мытаре сказано: «стоя», но смотри, что далее прибавлено: «не смел даже поднять глаз на небо». Поэтому стояние его было вместе и преклонением, а у фарисея и глаза, и сердце поднимались к небу.

Посмотри и на порядок, какой представляется в молитве фарисея. Сначала он сказал, каков он не есть, а потом перечислил и то, каков он есть. Сказав, «я не таков-то, как прочие люди», он выставляет и разные добродетели: «пощусь два раза в неделю, даю десятую часть от всего, что приобретаю». Ибо должно не только уклоняться от зла, но и творить добро (Пс. 33, 15). И прежде должно удалиться от зла, а потом приступить к добродетели, подобно тому, как желая из мутного источника почерпнуть чистой воды, ты должен прежде вычистить грязь, а потом уже можешь черпать чистую воду. Приметь и то, что фарисей не сказал в единственном числе: я не грабитель, не прелюбодей, как прочие. Он не

позволил даже просто на словах приложить поносное имя единственно к своему лицу, но употребил сии названия во множественном числе, о прочих. Сказав, я не таков как прочие, он противопоставил сему: «пощусь два раза в неделю», то есть два дня в неделю. Речь фарисея могла иметь глубокий смысл. Вопреки страсти прелюбодеяния он хвалится постом. Ибо похоть рождается от чувственного пресыщения. Так он, удручая тело постом, был очень далек от подобных страстей. А фарисеи подлинно постились во второй день недели и в пятый. Названию грабителей и обидчиков фарисей противопоставил то, что он дает десятую часть от всего, что приобретает. Грабительство, – говорит он, – и нанесение обид столько мне противны, что я отдаю даже мое собственное. По мнению некоторых, Закон заповедует вообще и навсегда десятину, а те, кои глубже исследуют его, находят, что он предписывает троякого рода десятину. Об этом подробно узнаешь из Второзакония (Втор. 12, Втор. 14), если приложишь внимание. Так вел себя фарисей.

Лк.18:13**. Мытарь же, стоя вдали, не смел даже поднять глаз на небо; но, ударяя себя в грудь, говорил: Боже! будь милостив ко мне грешнику!**

А мытарь вел себя совершенно наоборот. Он стал вдали и очень был далек от фарисея не только по расстоянию места, но и по одежде, по словам и по сокрушению сердца. Он стыдился поднять глаза свои к небу, считая их недостойными созерцания горних предметов, так как они любили смотреть на блага земные и пользоваться оными. Он «ударял себя в грудь», как бы поражая сердце за лукавые советы и пробуждая оное от сна к сознанию, и ничего другого не говорил, кроме сего: «Боже! будь милостив ко мне грешнику». За все это мытарь «пошел... более... оправданным», чем фарисей. Ибо нечист пред Господом всякий высокосердый, и «Господь гордым противится, а смиренным... дает

благодать» (Притч. 3,34).

Лк.18:14**. Сказываю вам, что сей пошел оправданным в дом свой более, нежели тот: ибо всякий, возвышающий сам себя, унижен будет, а унижающий себя возвысится.**

Иной, быть может, удивится, почему фарисей, хотя немного слов сказал с высокомудрием, однако ж осужден, а Иов и очень много высказал о себе великого (Иов. 29, 7–25), однако ж получил венец? Это потому, что фарисей стал пустословить на похвалу себе, тогда как никто не заставлял его, и осуждал других, когда не побуждала к этому никакая польза. А Иов вынужден был исчислять свои совершенства тем, что его стесняли друзья, налегали на него тяжелее самого несчастья, говорили, что он страдает за грехи, и исчислял свои добрые дела для славы Божией и для того, чтобы люди не ослабевали по пути добродетели. Ибо если б люди дошли до убеждения, что дела, которые творил Иов, были дела грешные и он страдает за них, то они стали бы удаляться от совершения этих самых дел и таким образом вместо страннолюбивых сделались бы негостеприимными, вместо милостивых и правдивых – немилосердыми и обидчиками. Ибо таковы были дела Иова. Итак, Иов исчисляет свои добрые дела для того, чтобы многие не потерпели вреда. Таковы были причины для Иова. Не говорим уже о том, что в самых словах его, по-видимому, велеречивых, просвечивает совершенное смиренномудрие. Ибо «если бы я был, – говорит, – как в прежние месяцы, как в те дни, когда Бог хранил меня» (Иов. 29, 2). Видишь ли, он все возлагает на Бога и не осуждает других, но скорее сам терпит осуждение от друзей. А на фарисея, который все к себе, а не к Богу, и без нужды осуждает других, справедливо наводится осуждение. Ибо всяк «возвышающий сам себя» унизится, будучи осужден Богом, «а унижающий себя чрез осуждение возвысится», будучи оправдан Богом. Так и сказано: «припомни Мне; станем

судиться; говори ты, чтоб оправдаться» (Ис. 43, 26).

buditeli.info © 2017